

Maksātnespējas likuma grozījumi – fiziskās personas maksātnespēja

Ņemot vērā ieilgušās diskusijas par “nolikto atslēgu principa” ieviešanas nepieciešamību, grozījumi Maksātnespējas likumā nestājās spēkā 01.01.2015., kā tas sākotnēji bija iecerēts, bet gan tikai šī gada 1. martā. Šoreiz apskatīsim grozījumus, kas skar fiziskās personas maksātnespējas procesu, tostarp – kā “nolikto atslēgu princips” ir ietverts šobrīd jau spēkā esošajos likuma grozījumos.

MĀRTIŅŠ ALJĒNS, zvērinātu advokātu biroja “Raidla Lejiņš & Norcous” zvērināts advokāts

Lai arī sākotnēji bija paredzēts, ka grozījumi Maksātnespējas likumā (MNL) stāsies spēkā šī gada 1. janvārī, 18.12.2014. Saeima nolēma to spēkā stāšanās laiku atlikt. Tātad šajā rakstā aplūkoti grozījumi MNL ir spēkā no šī gada 1. marta.

Mazāks minimālais nenokārtoto parādsaistību apjoms

Ar grozījumiem samazināts minimālais nenokārtoto parādsaistību apjoms, pie kāda fiziskajai personai var tikt uzsākts maksātnespējas process (MNP). Iepriekšējā MNL redakcija paredzēja, ka parādniekam var piemērot fiziskās personas MNP, ja:

- nav iespējams nokārtot parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš un kuru kopējā summa pārsniedz 7114 EUR, vai
- saistībā ar pierādāmiem apstākļiem šai personai nebūs iespējams nokārtot parādsaistības, kuru izpildes termiņš iestāsies gada laikā un kuras kopā pārsniedz 14 228 EUR.

Turpmāk minētie sliekšņi būs 5000 EUR un 10 000 EUR.

Maksātnespējas procesa depozīts

Grozījumi paredz, ka personai, kura iesniedz fiziskās personas MNP pieteikumu, būs pienākums iemaksāt MNP depozītu 2 minimālo mēnešalgu apmērā. Šis depozīts būs izmantojams, lai segtu atlīdzību par administratora pienākumu veikšanu no iecelšanas dienas līdz bankrota procedūras pabeigšanai. Ja fiziskās personas MNP netiks pasludināts, MNP pieteikuma iesniedzējam būs tiesības iemaksāto depozītu saņemt atpakaļ.

Jauns ierobežojums maksātnespējas procesa piemērošanai

Ar grozījumiem tiek mainīta norma, kura nosaka ierobežojumu MNP piemērošanai personām, kuras vismaz 30% no piešķirtā kredīta ir izlietojušas līgumā neparedzētiem mērķiem. Saskaņā ar grozījumiem MNP nevarēs piemērot personām, kuras ir izlietojušas piešķirto kredītu līgumā neparedzētiem mērķiem, ja par to ir stājies spēkā kompetentas institūcijas nolēmums krimināllietā. Tomēr jāatzīmē, ka minētā ierobežojuma piemērošana praksē nebūs iespējama, jo kopš 01.04.2013. no Krimināllikuma (KL) izslēgta norma, kas iepriekš paredzēja kriminālatbildību par kredīta izmantošanu līgumā neparedzētiem mērķiem. Līdz ar to, iekams likumdevējs nenovērsīs minēto nepilnību, fakts, ka parādnieks kredītu izmantojis neparedzētiem mērķiem, vairs nebūs šķērslis MNP piemērošanai.

Ģimenes maksātnespējas procesa pieteikums

Grozījumi paredz, ka MNP pieteikumu varēs iesniegt parādnieks kopā ar laulāto vai personām, kurām ar parādnieku ir radniecība vai svainība līdz otrajai pakāpei. Minētā norma atvieglos MNP izmantošanu situācijās, kad finansiālās problēmas skārušas vienlaikus abus laulātos vai vairākas radniecības vai svainības attiecībās esošas personas. Tomēr jāņem vērā, ka MNP pasludināšanai būs nepieciešams, lai katrai no pieteikumu iesniegušajām personām pastāvētu kāda no MNP pazīmēm.

Fakts, ka parādnieks kredītu izmantojis neparedzētiem mērķiem, nebūs šķērslis maksātnespējas procesa piemērošanai

Kreditoru prasījumu iesniegšanas kārtība

Tāpat kā iepriekš, arī pēc grozījumu stāšanās spēkā kreditoriem savi prasījumi pret parādnieku būs jāiesniedz administratoram mēneša laikā no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par MNP pasludināšanu. Grozījumi arī paredz – ja kreditors būs nokavējis minēto 1 mēneša termiņu, viņš savu prasījumu drīkstēs iesniegt

administratoram termiņā, kas nav ilgāks par 6 mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par MNP pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad administrators sastādījis galīgo bankrota procedūras izmaksu sarakstu. Ja kreditors būs nokavējis arī šo termiņu, kreditors zaudēs savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Izmaiņas MNL paredz administratoram pienākumu elektroniski nosūtīt paziņojumu par MNP pasludināšanu visiem zināmajiem parādnieka kreditoriem, kuru prasījuma tiesības ir nodrošinātas ar komercķīlu vai zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā reģistrētu hipotēku. Administrators būs atbrīvots no šāda pienākuma, ja publiski pieejamajā informācijā nebūs atrodamas ziņas par parādnieka kreditoriem vai kreditoru elektroniskā pasta adresēm. Līdz ar to arī pēc grozījumu stāšanās spēkā visiem kreditoriem jābūt modriem, lai nenokavētu prasījuma iesniegšanas termiņu.

Nolikto atslēgu princips

Grozījumu sākotnējā redakcija paredzēja – ja bankrota procedūrā tiktu pārdots ieķīlāts nekustamais īpašums, kas kalpojis par parādnieka mājokli, attiecīgais nodrošinātais kreditors zaudētu savas prasījuma tiesības un atlikušās parādnieka saistības starp nodrošināto kreditoru un parādnieku reizē ar izsoles akta apstiprināšanu tiktu dzēstas. Tādējādi parādnieks, kurš saistību izpildes nodrošināšanai ieķīlājis savu mājokli, tiktu atbrīvots no saistībām pret nodrošināto kreditoru arī tad, ja mājokļa pārdošanas ieņēmumi nebūtu pietiekami, lai nosegtu visu nodrošinātā kreditora atlikušo prasījumu.

Tomēr minētā norma vēl pirms tās paredzētās stāšanās spēkā tika izslēgta no MNL. Vienlaikus Saeima papildināja Patērētāju tiesību aizsardzības likumu (PTAL) ar normu, kas paredz kredīta devēja pienākumu pēc kredīta pieprasījuma saņemšanas no patērētāja piedāvāt viņam izvēlēties starp vismaz 2 atšķirīgiem kredīta līguma noteikumiem, no kuriem viens paredz, ka nekustamais īpašums, kura iegādei tiek ņemts kredīts, kalpo par pietiekamu nodrošinājumu tam, lai saistības pret kredīta devēju varētu tikt dzēstas pilnā apjomā. Minētais grozījums PTAL stājas spēkā šī gada 1.martā.

Tā sākotnēji iecerētais “nolikto atslēgu princips” ir ticis ieviests tādējādi, ka bankām turpmāk būs jāpiedāvā klientam, kas atbilst PTAL noteiktajai patērētāja definīcijai, iespēja noslēgt tādu kredīta līgumu, kurš ļautu klientam atbrīvoties no kredītsaistībām, nododot ieķīlāto nekustamo īpašumu bankai. Ja šāds noteikums kredīta līgumā netiks ietverts, klients hipotēkas realizācijas gadījumā paliks saistīts atmaksāt bankai parāda daļu, kādā ieķīlātā nekustamā īpašuma pārdošanas ieņēmumi nav bijuši pietiekami parāda segšanai.

Bankrota procedūras izbeigšana

Grozījumi paredz, ka tiesa varēs izbeigt bankrota procedūru, vienlaikus izbeidzot fiziskās personas MNP, ja noteiktajā termiņā administratoram nebūs iesniegts neviens kreditora prasījums. Šādā gadījumā parādniekam mēneša laikā pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa beigām būs tiesības iesniegt tiesai pieteikumu par bankrota procedūras izbeigšanu. Ar tiesas lēmumu par bankrota procedūras un fiziskās personas MNP izbeigšanu tiks dzēstas parādnieka pieteikumā norādītās saistības pret kreditoriem.

Iesniedzot fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, būs pienākums iemaksāt depozītu 2 minimālo algu apmērā

Fiziskās personas saistību dzēšanas plāns

Grozījumos ir būtiskas izmaiņas fiziskās personas saistību dzēšanas plāna termiņā. Arī turpmāk dzēšanas plāna termiņš būs atkarīgs no paredzamā saistību dzēšanas apjoma, taču likumdevējs ir saīsinājis saistību dzēšanas procedūras ilgumu, ja parādnieks spēj segt vismaz 20% no savām atlikušajām saistībām:

- ja saskaņā ar parādnieka vērtējumu saistību dzēšanas procedūrā viņa ienākumi būs pietiekami, lai segtu vismaz 50% no kopējām saistībām, kuras paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas, saistību dzēšanas plāna termiņš būs 6 mēneši no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas;
- ja saskaņā ar parādnieka vērtējumu saistību dzēšanas procedūrā viņa ienākumi būs pietiekami, lai segtu vismaz 35% no kopējām saistībām, kuras paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas, saistību dzēšanas plāna termiņš būs 1 gads no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas;
- ja saskaņā ar parādnieka vērtējumu saistību dzēšanas procedūrā viņa ienākumi būs pietiekami, lai segtu vismaz 20% no kopējām saistībām, kuras paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas, saistību dzēšanas

plāna termiņš būs 1 gads un 6 mēneši no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas.

Ja parādnieks saistību dzēšanas procedūrā no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ nebūs spējīgs segt pat 20% no kopējām saistībām, kuras paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas, fiziskās personas saistību dzēšanas plānā būs jāparedz, ka kreditoru prasījumu segšanai tiks novirzīti līdzekļi 1/3 apmērā no parādnieka ienākumiem, bet ne mazāk kā 1/3 apmērā no 1 minimālās mēnešalgas. Šādā gadījumā saistību dzēšanas plāna termiņš būs nosakāms atkarībā no parādnieka saistību apjoma:

- ja parādnieka kopējās saistības pēc bankrota procedūras pabeigšanas nepārsniegs 30 000 EUR, saistību dzēšanas plāna termiņš būs 1 gads no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas;
- ja parādnieka kopējās saistības pēc bankrota procedūras pabeigšanas būs no 30 001 EUR līdz 150 000 EUR, saistību dzēšanas plāna termiņš būs 2 gadi no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas;
- ja parādnieka kopējās saistības pēc bankrota procedūras pabeigšanas pārsniegs 150 000 EUR, saistību dzēšanas plāna termiņš būs 3 gadi no saistību dzēšanas procedūras paskaidrošanas dienas.

Ierobežojumi saistību dzēšanai

Ar grozījumiem papildināts to saistību uzskaitījums, kuras netiek dzēstas pēc saistību dzēšanas procedūras pabeigšanas. Netiks dzēsti arī prasījumi par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā un KL paredzētajiem sodiem, kā arī kompensācija par radīto kaitējumu.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas

Izdarītas izmaiņas fiziskās personas MNP izdevumu klasifikācijā un segšanas kārtībā. Izmaksas, kas parādniekam radīsies pēc MNP paskaidrošanas, tiks iedalītas fiziskās personas MNP tiešajās un netiešajās izmaksās.

Par tiešajām izmaksām tiks uzskatītas tādas, kas saistītas ar fiziskās personas MNP nodrošināšanu (piemēram, izdevumi sludinājumu ievietošanai, izsoļu organizēšanai u.c.). Šīs izmaksas tiks segtas no parādnieka mantas pārdošanas rezultātā iegūtajiem līdzekļiem.

Par netiešajām izmaksām tiks uzskatītas parādnieka uzturēšanas izmaksas pēc fiziskās personas MNP paskaidrošanas (piemēram, kārtējie nodokļi un nodevu maksājumi, kārtējie uzturlīdzekļu maksājumi, maksājumi, kas izriet no līgumiem, kuri tiek turpināti vai noslēgti pēc fiziskās personas MNP paskaidrošanas). Šīs izmaksas tiks segtas no parādnieka līdzekļiem, ko viņš būs tiesīgs patērēt sev uzturēšanas izmaksu segšanai. ●